

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**ITINERARI[I] || ITALIAE || RERVMQ. ROMANARVM || LIBRI
TRES ||**

Schottus, Franciscus

Antverpiae, 1600

Formiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70633)

coraque versantur, ac arbuta graminaq; nunc carpunt. Vises insuper murorum & turrium magna vestigia, portarumq; præaltos fornices, aliaque ædificiorum fundamenta solidissima: ex quibus colligere est, urbem opibus splendidam & potentem fuisse. Nunc solum aratro profcissum, campi deserti, ruinæ, ruderaque spectata: nec non vicinæ paludes C. Marij post plures consulatus & triumphos proscripti latebris celebres, inconstantis fortunæ, & vicissitudinis rerum insignia cuius exempla suggerunt.

MINTURNÆ PALVDES.

Illustres & multis sæculis postea *Minturnæ* prælio maximo & cruento contra Saracenos, quo Christiani victores Ioanne x. summo Pontifice, & Alberico Tusco ducibus hostem perniciosissimum Italia profligarunt: exceptis profugorum è prælio reliquiis, quæ *Garganum* montem occuparunt. In quo se diu postea tenuere, prædationibus, & piratica vitam sustentantes.

FORMIÆ.

INde secus Appiam via Herculanthea multarum, Tullio teste, deliciarum, perge *Formias*. *Molam* nunc appellant castellum in litoris rupe positum. Ex situ, locorumque veteri descriptione Volaterranus, & antiquitatum periti plures coniiciunt M. Tullij Ciceronis *Formianum* ibidem fuisse. Nec refragor admodum. Etenim ædificiorum antiquorum ruinæ, statuarum tituli, & epitaphia, quæ in Appia & vicinis villis reperiuntur, liquidè demonstrant *Formias* ibidem fuisse: atque inter alia hoc Elogium, quod in basi statuæ legitur, quam

I. M. P.

IMP. CAESARI. DIVI
 HADRIANI. FILIÓ. DIVI
 TRAIANI. PARTHICI. NEP.
 DIVI. NERVAE. PRONEPOTI
 TITO. AELIO. HADRIANO
 ANTONINÓ. AVG. PIO. PONT
 MAX. TRIB. POT. XI. CÓS. IIII. P. P.
 FORMIANI, PVBLICE

ibidem posuerant. Alias marmorum inscriptio-
 nes omnes hic adferre longum esset. At *Formias*
 primū condidisse Lacones in antiqua *Læstrigo-*
num antropophagorum sede, Strabo, Plinius,
 Solinus, plurésque veteres consentiunt. Ideoque
domum Antiphatae compressam freta Silius poëta vo-
 cat, quòd ibidem Antiphates Lami filius, Ne-
 ptuni nepos *Læstrigonibus* imperitarit: quos Si-
 ciliae partem post *Cyclopes* propè Leontinos in-
 habitasse volunt, & ante Græcorum in Italiam
 aduentum oram occupasse Campaniae; vbi post
 à Græcis *Caieta* condita: quam & à *Lamo* Ne-
 ptuni filio *Læstrigonum* rege regnatam Silius
 idem canit: item litus incoluisse, vbi *Formias*
 condidere Lacones: quas hi à commodis na-
 vium stationibus primū *Hormias* Græca voce
 vocarunt. Postea Campanis *Græci* succubere,
 Romanisque deinde *Campani*: qui in præfectu-
 ræ formam, Annibale pulso, simul cum *Capua*
Formias quoque reduxerunt: cum prius tamen
 municipium fuisset, atque ciuitatis ius cum suf-
 fragij latione obtinuisset, sicut à Liuiio libro
 XXXIIX. docemur. bello demum ciuili, vt Fron-
 tinus auctor est, à III. viris Cæsare, Antonio, &
 Lepido, inter colonias Italiae militares *Formiae*
 reductæ fuerunt: & Imperatorum temporibus
 propter cæli temperiem semper floruisse, ex
 Horatio, Martiale poëta, & auctorum multo-
 rum scriptis constat: quod ipsum & veterum
 ædificiorum, monumentorumque frequentia
 palam

palam ostendit: quamuis denique barbari Saraceni hoc opidum, sicut & Campaniæ plures vrbes funditus exciderint, ante annos ferè ducentos. Tunc etiam ex loco deserto *Formianum* episcopatum Gregorius IIII. PP. *Caietam* transfudit, vt & antè diximus. Deinde Appia proficere. *Fundes*:

V E L I T R A E.

INde *Velitras*, Volscorū olim opidū, antiquitate & potentia clarū, cuius in Romana historia frequens est mentio. nam ab Anco Martio rege Rom. obsidione graui ad deditiōem compulsa *Velitras*, Liuius & Dionysius Halicarnassæus scribunt: seuerissimeque tandem punitos *Veliternos* fuisse propter frequentem rebellionem, prodit item Liuius. Nam muri eorum disiecti, & optimates expulsi, atque ultra Tyberim habitare iussi sunt: carceris etiam adiecta pœna, si quis eorum citra flumen per mille passus pedem protulisset. Fuit item ab antiquo ciuium Rom. facta colonia, quam variis temporibus exhaustam, multiplici bello sæpius adauxere, nouisque colonis frequenterunt, sicut ex eodem Liuiō discimus. Sex. Iulius Frontinus in fragmento de Coloniais tradit *Velitras* opidum lege Sempronia fuisse deductum: postea Claudium Cæsarem eius agrum limitibus Augusteis censitum militibus assignari iussisse. Tum igitur militaris colonia facta est. Celebres quidem antiquitus *Velitræ* maioribus D. Augusti, gente nimirum Octauia nobili & antiqua, quæ originem ex hac colonia duxerat. Atque nutrimentorum Augusti locum extitisse suo tempore, Suetonius auctor est, inclytum religione in eius auito suburbano, casa permodica, & instar cellæ penuariæ iuxta *Velitras*. Nunc antiquitatum
pauca.